

QUỐC TẾ HÓA GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VỚI NHỮNG NỖ LỰC TĂNG CƯỜNG ĐỔI MỚI SÁNG TẠO HỆ SINH THÁI TRONG MỘT THẾ GIỚI ĐẦY BẤT ỔN

Trần Đức Minh *

Tóm tắt: Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã và đang bùng nổ, thay đổi bộ mặt của toàn thế giới. Việt Nam cũng đang đương đầu với nhiều thách thức mà đáng chú ý là VUCA trong đó chúng ta nên đặc biệt chú ý đến 4 thách thức đó là (1) Biến động (2) Không chắc chắn (3) Phức tạp và (4) Mơ hồ. Hệ thống giáo dục đại học toàn cầu cũng như cộng đồng kinh tế, hệ sinh thái đổi mới sáng tạo, chính phủ và các tổ chức khác đang vấp phải những thay đổi nhanh không lường trước được, với nhiều ý kiến gây nhiễu và mơ hồ, khiến cho họ không thể xây dựng được những chiến lược của mình để thích nghi với xu thế phát triển chung của thế giới. Điều đó để nói rằng, quốc tế hóa giáo dục (HEI) là một tất yếu nhằm tập hợp lực lượng, giúp đỡ lẫn nhau vượt qua những trở ngại mà thế giới bất ổn gây ra (VUCA). Nhờ quốc tế hóa, hệ thống giáo dục toàn cầu sẽ khai thác được nhiều lợi ích từ cuộc cách mạng 4.0. Sinh viên đi du học sẽ có được nhiều kinh nghiệm quốc tế về mặt kỹ thuật, phát triển được cả về năng lực cá nhân và nghề nghiệp cũng như cải thiện được kỹ năng sử dụng ngôn ngữ v.v. Ngoài ra, các cơ sở giáo dục đại học sẽ thu được nhiều lợi ích từ quốc tế hóa, cả về mặt tài chính và giảng dạy.

Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội (HUBT) hết sức quan tâm đến hợp tác quốc tế. Từ khi thành lập đến nay (1996), HUBT đã thiết lập quan hệ hợp tác và trao đổi với trên 30 trường đại học ở 15 nước và khu vực. Nhờ có quốc tế hóa giáo dục đại học, trường HUBT đã nâng cao được sức cạnh tranh và uy tín trong lĩnh vực tuyển sinh, và nghiên cứu khoa học, là một trong các trường có uy tín ở Việt Nam.

Từ khóa : Giáo dục đại học, bất ổn, quốc tế hóa, hệ thống sinh thái, đổi mới sáng tạo.

Summary: The fourth industrial revolution has been booming, changing the face of the whole world. Vietnam is also facing many challenges, notably VUCA in which we should pay special attention to 4 challenges which are (1) Volatility (2) Uncertainty (3) Complexity (4) and Ambiguous. The global higher education system, as well as the economic community, innovation ecosystem, governments and other institutions, are experiencing rapid and unpredictable changes, with many confounding opinions and dreams. This makes them unable to develop their own

strategies to adapt to the general development trend of the world. That said, education internationalization (HEI) is a necessity to gather forces to help each other overcome obstacles caused by world instability (VUCA). Thanks to internationalization, the global education system will exploit many benefits from the 4.0 revolution. Students studying abroad will gain international technical experience, develop both personal and professional competencies as well as improve language skills etc. In addition, educational institutions such as Universities will benefit from internationalization both financially and in terms of teaching, etc.

Hanoi University of Business and Technology (HUBT) is very interested in international cooperation. Since its establishment (1996), HUBT has established cooperation and exchange relationships with more than 30 universities in 15 countries and regions. Thanks to the internationalization of higher education, HUBT has improved its competitiveness and reputation in the fields of admissions and scientific research, making it becoming one of the most prestigious schools in Vietnam.

Keywords: Higher education, instability, internationalization, ecological system, innovation.

I. TỔNG QUAN VỀ VUCA

Chúng ta đã và đang bước vào một thời đại mới của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư (cách mạng 4.0), thay đổi hoàn toàn bộ mặt của thế giới. Tuy nhiên, trong bối cảnh quốc tế ngày nay, chúng ta đã và đang phải đương đầu với nhiều thách thức, mới nhất là những bất ổn VUCA. VUCA là viết tắt, mà mỗi chữ trong đó mang ý nghĩa chiến lược sâu xa của các cá nhân và tổ chức. Trong tất cả những bất ổn, đáng chú ý nhất là:

1) Volatility (biến động). Khái niệm này đề cập đến tốc độ thay đổi nhanh chóng trong một ngành, trên thị trường, hoặc trên thế giới nói chung. Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội (HUBT) cũng đang vật lộn với những thay đổi như vũ bão của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0. Theo đó, tất cả các chương trình đào tạo phải thay đổi và cập

nhật. Có thể nói rằng, thế giới càng thay đổi thì mọi việc càng phải nhanh chóng thay đổi theo.

2) Uncertainty (không chắc chắn) là một thách thức nữa đề cập đến sự trống vắng trong khả năng dự báo tình hình trong tương lai, triển vọng đột biến khôn lường và khả năng nắm bắt, hiểu biết những vấn đề và sự kiện diễn ra. Không chắc chắn cũng là một đặc tính khách quan của môi trường, khiến cho người ta không dự báo được. Ở một thế giới hiện đại, giáo dục đại học gặp phải tình trạng không chắc chắn do thế giới không ổn định, vì những cơn xôn ở nhiều khu vực đang bị nạn dịch Covid-19 và những biến chủng của nó hoành hành, gây cho dân chúng toàn thế giới hoang mang, cũng như sự không chắc chắn trong kinh tế còn bị những công nghệ mới xuất hiện chi phối. Trước đây, tôi làm việc

trong lĩnh vực thương mại nên hoàn toàn hiểu được sự trớ trêu và đau đớn của thị trường không có khả năng dự báo được sự cạnh tranh, do cung cầu mất cân đối và không lường trước được. Nói gọn lại, thế giới càng không ổn định càng không chắc chắn.

3) Complexity (phức tạp). Khái niệm này đề cập đến số lượng các đối tượng tham gia mà ta cần xem xét đến và mối quan hệ giữa chúng cũng như tính đa dạng của các lực lượng, các biến tố gây nhiều sự việc mà không có nhân quả, tất cả đang bao trùm lên các tổ chức. Phức tạp lớn sẽ khiến chúng ta không thể phân tích hoàn cảnh một cách đầy đủ, để cho kết luận hợp lý. Có thể nói rằng thế giới càng phức tạp, chúng ta càng khó giải thích.

4) Ambiguity (sự mơ hồ) đề cập đến sự thiếu thực tiễn, tiềm tàng tình trạng đọc sai, hiểu sai các điều kiện, lẫn lộn giữa nguyên nhân và kết quả. Nói chung, sự mơ hồ đề cập đến tình trạng không rõ ràng, lấp lửng về ý và ngôn từ. Càng mơ hồ lấp lửng, thế giới càng khó giải thích. Trong môi trường quốc tế, phức tạp và mơ hồ như vậy, hệ thống giáo dục đại học ngày nay cũng như các tổ chức khác (như kinh doanh, quân đội, giáo dục, chính phủ và các tổ chức khác) vẫn thấy không thể xây dựng được cho mình chiến lược để thích ứng với xu hướng phát triển chung của thế giới.

Nhìn chung, có thể nói rằng, chúng ta đang phải đương đầu với nhiều trở ngại to lớn trên con đường tiến lên phía trước. Đây là lối thoát cho VUCA? Trong hoàn cảnh quốc tế phức tạp và đang biến đổi như vậy, chúng ta phải làm gì để hệ thống

giáo dục đại học hiện đại ngày nay có thể thích ứng và không bị lạc hậu?

II- Ý NGHĨA CỦA QUỐC TẾ HÓA GIÁO DỤC ĐẠI HỌC (HEI)

1. Tính tất yếu

Quốc tế hóa giáo dục đại học trong thế giới hiện đại ngày nay đóng vai trò cực kỳ quan trọng để tập hợp lực lượng, giúp đỡ lẫn nhau, bổ trợ lẫn cho nhau, vượt qua những thách thức của VUCA. Nó đề cập đến quá trình hội nhập của nhiều yếu tố trong hệ sinh thái quốc tế tham gia vào giảng dạy, nghiên cứu và các chức năng phụ trợ khác của đơn vị giáo dục. Trung tâm của quốc tế hóa giáo dục đại học là sinh viên vượt qua biên giới, sang các nước du học và các hoạt động này sẽ kích thích sự cạnh tranh giữa các cơ sở giáo dục. Số lượng sinh viên sang theo học các lớp ở một nước, ngoài nước mẹ đẻ là yếu tố quyết định sự thành công của tổ chức giáo dục đại học trong cạnh tranh giáo dục toàn cầu, bởi lẽ hợp tác giáo dục quốc tế mang lại cho họ nhiều cơ hội để đẩy mạnh, nâng cao kiến thức cập nhật. Có được một đội ngũ giảng viên và sinh viên có trình độ cao chắc sẽ làm cho sức cạnh tranh của các tổ chức giáo dục ấy mạnh lên hơn bao giờ hết.

2. Tăng cường đổi mới hệ sinh thái sáng tạo

Tôi còn nhớ, khi cuộc cách mạng này xuất hiện vào những năm 2004, lúc ấy nhà báo Thomas Friedman trong cuốn sách nổi tiếng của ông “Thế giới phẳng”, ông đã quảng bá mạnh mẽ cho toàn cầu hóa nhờ công nghệ máy tính. Tuy nhiên, lập luận của ông chưa có sức

thuyết phục, bởi ông chỉ phân tích về mặt công nghệ thông tin, mà không nói đến những tác động của vấn đề chính trị, xã hội. Vì vậy, ngày càng nhiều các trường đại học trên thế giới đã và đang tham gia vào quốc tế hóa giáo dục, trong đó con người là then chốt, nhất là sự nhìn xa trông rộng của người lãnh đạo. Để được như vậy, cần hiểu rõ sự khác biệt của một số khái niệm mới: Cộng đồng kinh tế bao gồm các cá nhân và các tổ chức liên kết lại cấu thành “hệ sinh thái doanh nghiệp”, mà thành phần tham gia là các nhà cung ứng, các nhà chế tạo, các đối thủ và nhiều thành phần khác cần dự. Sự khác nhau giữa đổi mới sáng tạo và “hệ sinh thái” là ở chỗ: Sinh học là ngành nghiên cứu các sinh vật và sự tương tác của chúng với môi trường chúng đang sống. Còn hệ sinh thái phát triển thông qua sự thích nghi của các sinh vật trong môi trường xung quanh. Hệ sinh thái có nguồn năng lượng nội tại mà tái tạo sự tương tác giữa các sinh vật và môi trường. Hệ sinh thái trong kinh doanh bao gồm: các doanh nghiệp đi tìm lợi nhuận, các trường đại học và các tổ chức công, tư khác là người tích tụ và quản lý các dòng thông tin. Tùy theo đặc tính của việc tạo dựng kiến thức, những tổ chức này sẽ chia sẻ cho nhau những công việc cụ thể. Hệ sinh thái đổi mới sáng tạo tiến hóa từ những hình mẫu của hệ thống đổi mới quốc gia. Các hệ thống sinh thái đổi mới sáng tạo là những cấu trúc năng động, đứt khoát không thể điều tiết bằng những chính sách công, mà chúng tiến hóa theo điều kiện thị trường thay đổi. Những sự tiến hóa này đi đôi với những

thay đổi trong các lĩnh vực giáo dục, khoa học, kinh tế, kỹ thuật, sinh học và văn hóa, tác động đến hoạt động quốc tế hóa của các trường đại học. Đó là lý do tại sao lãnh đạo là chủ đề trung tâm thu hút sự chú ý và gây nhiều tranh luận về sự tác động của lãnh đạo các cơ sở giáo dục trong việc quốc tế hóa các trường đại học, trong việc xây dựng và thực hiện một số những mục tiêu táo bạo cả trong lĩnh vực dạy học và nghiên cứu. Họ phải có khả năng xây dựng và thực hiện một tầm nhìn hấp dẫn quốc tế.

Nói gọn lại, hệ thống đổi mới sáng tạo và hệ sinh thái là hai khái niệm, hai hành động, nhưng lại có mối quan hệ hữu cơ và bổ trợ lẫn cho nhau. Tuy hai nhưng là một. Kết hợp hài hòa trong một thể thống nhất và quốc tế hóa giáo dục đại học là để tăng cường đổi mới hệ sinh thái.

3. Một số lợi ích cơ bản của quốc tế hóa giáo dục đại học.

3.1. Những công nghệ siêu việt của cách mạng 4.0, như trí tuệ nhân tạo AI, blockchain, in 3 D, robotics, Big data, v.v. đã lột xác thế giới sang một giai đoạn mà cuộc sống số hóa là trụ cột. Hơn nữa, quản lý kinh tế, xã hội bằng công nghệ thông tin và số hóa các chương trình đào tạo cũng không thể thiếu được thông qua quốc tế hóa. Và như vậy, các cơ sở giáo dục đại học phải nhanh chóng thích ứng, nếu muốn tồn tại và tiếp tục phát triển. Để làm được việc đó, các cơ sở giáo dục đại học đã và đang nỗ lực gửi sinh viên sang các nước tiên tiến học hỏi kỹ thuật mới về xây dựng đất nước.

3.2. Với sinh viên, du học ra nước ngoài, họ có thể tiếp thu được nhiều kiến

thức và trải nghiệm để phát huy cả về năng lực bản thân và nghề nghiệp. Ngoài ra, du học còn là một chiến lược để cải thiện triển vọng nghề nghiệp, đặc biệt khi những kiến thức và kỹ năng cần có, nhưng không thể có được ở nước mình. Các lớp học quốc tế sẽ giúp cải thiện những kết quả học tập, tăng cường thêm các kỹ năng văn hóa trao đổi giữa các nước và tạo ra mạng lưới quốc tế chuẩn bị cho cả sinh viên quốc tế và sinh viên trong nước vốn sống và làm việc trong thế giới đang đổi thay hiện nay.

3.3. Đối với các tổ chức giáo dục đại học, họ có thể khai thác được nhiều lợi ích từ HEI cả về tài chính và giảng dạy. Trong bối cảnh trợ giúp tài chính từ chính phủ đang giảm sút, sinh viên quốc tế đang là cơ hội bổ sung thêm tài chính cho các tổ chức giáo dục này. Hơn nữa, quốc tế hóa giáo dục sẽ tạo thêm uy tín và cải thiện chất lượng cho các chương trình đào tạo, nhờ gia tăng thêm được sức cạnh tranh quốc tế, do có được những sinh viên và thầy cô ưu tú. Ngoài ra, hấp dẫn được sinh viên quốc tế là sống còn cho nhiều cơ sở có hoạt động quốc tế hóa, đặc biệt ở các quốc gia có dân số trẻ gia nhập lực lượng lao động đang có xu hướng giảm mạnh trong mấy thập niên tới. Ngoài ra, những nước có sinh viên đi du học cũng sẽ được lợi về kinh tế. Trong ngắn hạn, sinh viên quốc tế sẽ mang lại thêm nguồn thu nhập thông qua chi tiêu sinh hoạt của sinh viên. Về lâu dài, sinh viên quốc tế có thể bổ sung thêm cho nguồn lao động có kỹ năng cao và từ đây sẽ giúp tăng cường sức mạnh cho nền kinh tế trí thức trong nước. Điều này còn đặc biệt quan

trọng cho các nước đang có biến động về dân số, dân không tăng, khiến thiếu nhân lực có kỹ năng.

Nói gọn lại, xu thế quốc tế hóa giáo dục đại học là tất yếu để giúp các trường có thể đào tạo được đội ngũ nhân lực có chất lượng cao ở nhiều lĩnh vực, phục vụ cho đất nước phát triển đi lên.

III. QUỐC TẾ HÓA GIÁO DỤC ĐẠI HỌC Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH DOANH VÀ CÔNG NGHỆ HÀ NỘI

Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội (HUBT) được thành lập ngày 15/6/1996, là một tổ chức giáo dục tư thực, phi lợi nhuận, do Giáo sư Trần Phương sáng lập. Giáo sư nguyên là Phó Thủ tướng Chính phủ và hiện là Hiệu trưởng của trường. Kể từ đó, trường xác định sứ mệnh của mình là đào tạo nghề và giáo dục con người nhằm đào tạo thông qua phương thức học, gắn với hành tạo nguồn nhân lực có trình độ cao, các nhà kinh tế và các kỹ sư công nghệ thực hành, tạo nguồn nhân lực cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Nhờ những kết quả đào tạo xuất sắc, HUBT đã được Chủ tịch nước tặng thưởng 3 Huân chương Lao động hạng Nhất, Nhì, Ba.

Trường HUBT hiện có một đội ngũ hùng hậu với 1.200 người, trong đó có 182 giáo sư, phó giáo sư, 38 tiến sĩ và 655 thạc sĩ và 28.000 sinh viên, trong đó có hơn 1.000 em đến từ CHDCND Lào, Campuchia và một số nước khác. Trường có 3 cơ sở, trụ sở chính ở Vĩnh Tuy (Hà Nội) và cơ sở ở Từ Sơn (Bắc Ninh) và Lương Sơn (Hòa Bình). Trường có 27 khoa chia ra 4 khối: Kinh tế, Công nghệ,

Sức khỏe và Ngôn ngữ dạy tiếng Anh, Trung, Nhật, Nga, Hàn, Việt, và đào tạo sau đại học.

2. HUBT rất quan tâm đến hợp tác quốc tế. Cho đến nay, trường đã ký thỏa thuận hợp tác với trên 30 trường ở các nước Hà Lan, Hoa Kỳ, Đài Loan, Trung Quốc, Úc, Anh, Nhật Bản và Hàn Quốc, Thái Lan, Singapore, v.v. với các chương trình trao đổi giảng viên, sinh viên, giáo trình, nghiên cứu khoa học và các trang thiết bị dạy học, đặc biệt là cho công nghệ thông tin, số hóa các chương trình đào tạo và một số thiết bị cho các ngành công nghệ và ngoại ngữ.

3. Nhờ có quốc tế hóa, trường đã tăng sức cạnh tranh trong chiêu sinh và nghiên cứu khoa học. Đặc biệt, trong trào lưu bùng nổ của cách mạng 4.0, chúng tôi đã học tập được kỹ thuật số hóa ở nhiều nước tiên tiến. Theo đó, nhà trường đã hợp tác với một số đại học ở Hàn Quốc với 3 dự án: công nghệ thông tin, điện, điện tử và công nghệ cơ khí ô tô. HUBT đã ứng dụng được công nghệ trí tuệ nhân tạo, blockchain, in 3D trong đánh giá kết quả đào tạo sinh viên cũng như để chiêu sinh. Những hoạt động hợp tác này đã giúp uy tín của trường ngày càng nâng cao.

4. Trường có chủ trương học gắn với hành, nên quốc tế hóa giáo dục đã giúp cho trường có được nhiều cơ hội đưa sinh viên đi thực tế, tập sự công việc ở nước ngoài hoặc tại các doanh nghiệp

nước ngoài đầu tư vào Việt Nam. Một số đối tác nước ngoài còn giúp đỡ máy móc, thiết bị làm trực quan cho giảng dạy, đặc biệt ở các khoa y, dược hoặc ô tô hay công nghệ thông tin. Hợp tác như vậy, trường có thể nâng cao chất lượng đào tạo và duy trì được uy tín trong khu vực.

Có thể nói, HUBT chúng tôi đã và đang lớn mạnh lên không ngừng trong quốc tế hóa giáo dục đại học.

KẾT LUẬN

Quốc tế hóa giáo dục đại học trong việc nuôi dưỡng sáng tạo hệ sinh thái là một xu hướng tất yếu trong quá trình phát triển đi lên của hệ thống giáo dục đại học toàn cầu. Mặc dù có nhiều thách thức xuất phát từ những trở ngại của VUCA cũng như mối quan hệ hữu cơ nhiều mặt của hệ sinh thái sáng tạo, quốc tế hóa giáo dục đại học vẫn tiếp tục phát triển theo thời gian, đem lại nhiều lợi ích cho các cơ sở giáo dục đại học trên thế giới. Đặc biệt, trong xu thế chủ đạo của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, quốc tế hóa giáo dục đại học là không thể thiếu được. Những công nghệ siêu việt như trí tuệ nhân tạo AI, Blockchain, in 3D, robot,... vẫn cứ hỗ trợ mạnh mẽ cho các cơ sở giáo dục đại học trong việc tăng cường sức cạnh tranh và không ngừng phát triển trong thế giới đang đổi thay ngày nay./.

*Tham luận tại Diễn đàn Quốc tế,
Trường Đại học Ngoại thương,
ngày 9/12/2021*

Ngày nhận bài: **01/11/2021**

Ngày phản biện: **09/01/2022**

Ngày duyệt đăng: **11/01/2022**